ทวารวดีภาคเหนือ
(ศิลปะหริภุญชัย)

ศิลปะหริภุญชัย ที่ลำพูน

- ยุคก่อนประวัติศาสตร์
  - แหล่งโบราณคดีบ้านวังไฮ จ.ลำพูน พบหลักฐานยุคโลหะ ร่วมกับโครงกระดูก และเครื่องประดับ เช่น ลูกปัดหินคาร์เนเลียน แสดงถึงการติดต่อกับชุมชนอื่น เช่นเดียวกับที่พบในภาคกลางในสมัยทวารวดี
- จากตำนานการสร้างเมืองหริภุญชัย กล่าวถึงฤษีวาสุเทพอัญเชิญพระนางจามเทวีมาจากเมืองละโว้(ลพบุรี)เพื่อขึ้นมาครอง พระนางได้นำนักปราชญ์ราชบัณฑิตขึ้นมาด้วย แสดงถึงอารยธรรมจากภาคกลางแพร่ขึ้นมาภาคเหนือ
- ศิลปะหริภุญชัยในยุคแรก(พุทธศตวรรษที่ 13-15) จึงได้รับอิทธิพลจากทวารวดีภาคกลาง ต่อมาราวพุทธศตวรรษที่ 15-16 จึงได้รับอิทธิพลของศิลปะพุกามและขอมเข้ามาด้วย

สถาปัตยกรรม

- ในสมัยนี้ มีเจดีย์ที่สำคัญได้แก่ เจดีย์กู่กุด (กู่กุฏ) และ รัตนเจดีย์ เป็นเจดีย์แปดเหลี่ยมอยู่ในวัดจามเทวี รวมถึงสุวรรณเจดีย์ อยู่ในวัดพระธาตุหริภุญชัย ลำพูน
- เจดีย์กู่กุด
  - เป็นเจดีย์ทรงปราสาท ยอดแหลม คาดว่าสร้างราว พ.17 อาจบูรณะกลาง พ.18
  - ผังสี่เหลี่ยมจัตุรัส
  - ฐานเขียงรองรับฐานสี่เหลี่ยม ต่อขึ้นไปเป็นชั้นซ้อนลดหลั่นกัน 5 ชั้น

สถาปัตยกรรม

- เจดีย์กู่กุด
  - ชั้นซ้อนประดิษฐานพระพุทธรูปยืนภายในซุ้มจระนำด้านละ 3องค์ ชั้นหนึ่งมี 12 องค์ รวม 60 องค์ ซึ่งอาจหมายถึงเหล่าอดีตพระพุทธเจ้า
  - ทุกมุมของทุกชั้นมีเจดีย์ขนาดเล็กประดับ(สถูปิกะ)
  - รูปแบบของเจดีย์เปรียบเทียบได้กับ สัตตมหาปราสาท ที่เมืองโปลนนารุวะของลังกา

สถาปัตยกรรม

- สัตตมหาปราสาท
  ศิลปะลังกา

สถาปัตยกรรม

- สัตตมหาปราสาท ศิลปะลังกา

สถาปัตยกรรม

- เจดีย์กู่กุด
  - ส่วนยอดที่หักไปอาจเทียบได้กับปทุมเจดีย์ ในวัดพระธาตุหริภุญชัย ซึ่งเป็นทรงกรวยสี่เหลี่ยม อย่างไรก็ดี นักวิชาการบางท่านสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นทรงดอกบัวตูม
  - ความสำคัญคือ เจดีย์กู่กุดเป็นต้นแบบของเจดีย์สี่เหลี่ยม ซึ่งถ่ายทอดไปถึงสมัยล้านนา เช่น เจดีย์กู่คำ ที่วัดเจดีย์เหลี่ยม จ.เชียงใหม่ เป็นต้น

สถาปัตยกรรม

- รัตนเจดีย์
  - เป็นเจดีย์ทรงปราสาท ขนาดเล็กก่อด้วยอิฐ ตั้งอยู่ด้านเหนือของพระวิหาร
  - ผังแปดเหลี่ยมแต่ละด้านนั้นมีซุ้มจระนำ ประดิษฐานพระพุทธรูปด้านละ ๑ องค์ เหนือองค์เจดีย์ขึ้นไปทำเป็นบัวถลาลดระดับ ๓ ชั้น ด้านบนมีซุ้มพระพุทธรูปเล็ก ๆ ทำเป็นซุ้มยอดแหลม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางสมาธิ เหนือสุดของเรือนธาตุก่อเป็นทรงระฆัง ส่วนยอดของเจดีย์พังทลายไปเช่นเดียวกันกับ เจดีย์กู่กุด

สถาปัตยกรรม

- รัตนเจดีย์
  - ลักษณะที่มีจระนำประดิษฐานพระพุทธรูปและมีองค์ระฆังเป็นส่วนยอด สัมพันธ์กับรูปแบบศิลปะปาละของอินเดีย อาจได้รับอิทธิพลผ่านทางศิลปะพุกามของพม่า
  - ส่วนผังแปดเหลี่ยมอาจจะสัมพันธ์กับผังของเจดีย์แบบทวารวดีภาคกลาง

การรับอารยธรรมจากภายนอก (ทวารวดีภาคกลาง)

- ลูกปัด เครื่องประดับอื่นๆ

การรับอารยธรรมจากภายนอก

หวีงาช้าง

- พบที่เมืองจันเสน จ.นครสวรรค์ อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 6-8 ที่ด้ามทั้งสองด้านประดับลายเส้นสัญลักษณ์และเครื่องหมายมงคลต่างๆ ด้านหนึ่งเป็นรูปหงส์ พาหนะของพระพรหมหรือพระพิรุณ หรืออาจหมายถึงทิศเบื้องบน

การรับอารยธรรมจากภายนอก

หวีงาช้าง

- พบที่เมืองจันเสน จ.นครสวรรค์ อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 6-8 ที่ด้ามทั้งสองด้านประดับลายเส้นสัญลักษณ์และเครื่องหมายมงคลต่างๆ ด้านหนึ่งเป็นรูปหงส์ พาหนะของพระพรหมหรือพระพิรุณ หรืออาจหมายถึงทิศเบื้องบน

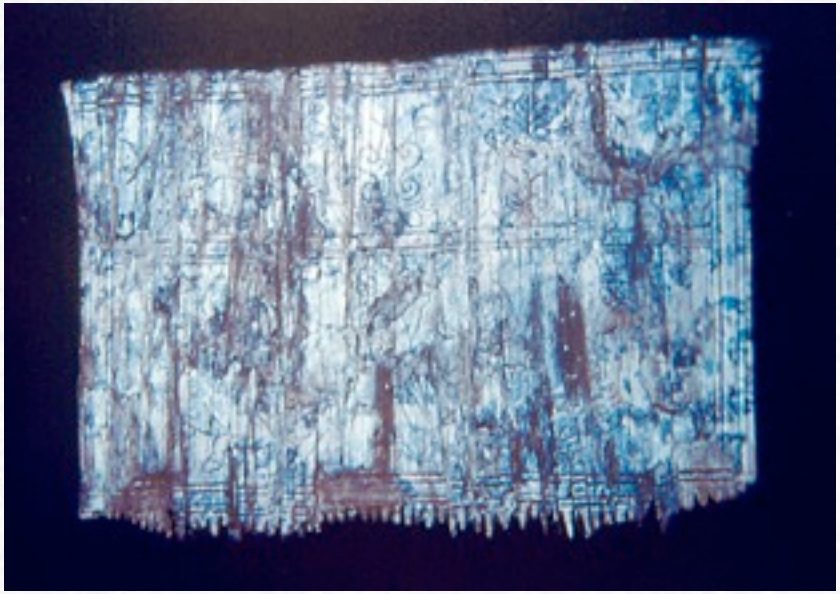

การรับอารยธรรมจากภายนอก

การรับอารยธรรมจากภายนอก

หวีงาช้าง

- พบที่เมืองจันเสน จ.นครสวรรค์ อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 6-8 ที่ด้ามทั้งสองด้านประดับลายเส้นสัญลักษณ์และเครื่องหมายมงคลต่างๆ ด้านหนึ่งเป็นรูปหงส์ พาหนะของพระพรหมหรือพระพิรุณ หรืออาจหมายถึงทิศเบื้องบน

การรับอารยธรรมจากภายนอก

เหรียญโรมัน

- พบที่เมืองโบราณอู่ทอง อายุราวต้นพุทธศตวรรษที่ 9 ด้านหน้าเป็นรูปพระพักตร์ของจักรพรรดิ์ซีซาร์ วิคโตรินุส สวมมงกุฎเป็นแฉก ด้านหลังเป็นรูปเทพีอธีนา

การรับอารยธรรมจากภายนอก

ลูกเต๋า

- ทำด้วยกระดูกสัตว์ หรืองา พบที่เมืองอู่ทอง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 9-10
- แบบแท่งยาวเป็นรูปแบบของอินเดียที่นิยมกันมาตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลายจนถึงคุปตะ

การติดต่อกับอารยธรรมจากภายนอก

- หลักฐานที่พบ
  - เครื่องถ้วยจีน และเหรียญเงินสมัยราชวงศ์ถัง พบทางภาคใต้ อู่ทอง และราชบุรี อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12-15
  - พบภาชนะดินเผาที่มาจากอาหรับและเปอร์เซีย เป็นเครื่องเคลือบสีฟ้า พบติดอยู่กับลวดลายปูนปั้นประดับโบราณสถาน อายุราวพุทธศตวรรษที่ 14-15